

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים

HEMDAT YAMIM

פְּרַשַׁת הַשְּׁבוּעַ בַּא תשפ"א

אמון בגויים?

האם פרעה והמצרים חזרו / יחזרו בתשובה?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

הפתעה גדולה מזומנת לנו לאחר מכת הברד.

פרעה מכריז: "וַיִּשְׁלַח פְּרֹעֶה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם הֲטָאֵתִי הַפֶּעַם יִקְנֶךָ הַצַּדִּיק וְאַנִּי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים" (שמות ט' כז).

לכאורה התחולל כאן מהפך, פרעה מודה כי ד' הצדיק והוא ועמו הרשעים, האם אכן זו משמעות דבריו?

רש"י לא פירש פסוק זה, יתכן וניתן לראות בהתעלמות זו ובשתיקתו הרועמת, חלק משיטתו לאורך כל הדרך. לרש"י אין כל אמון בגויים. ההתעלמות פירושה הכרזה בקול רם - 'אין אמון בפרעה ועמו הם בוודאי לא חזרו בתשובה'.

ראשונים אחרים כן פירשו פסוק זה, ננסה להבין דבריהם.

הביטוי הפֶּעַם יכול להתפרש בשתי דרכים. הראשונה 'עכשיו הבנתי', השנייה 'רק במקרה זה'. יש גם שתי אפשרויות לפסק פסוק

זה: א. "הֲטָאֵתִי, הַפֶּעַם יִקְנֶךָ הַצַּדִּיק וְאַנִּי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים".

ב. "הֲטָאֵתִי הַפֶּעַם, יִקְנֶךָ הַצַּדִּיק וְאַנִּי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים".

בעל הטעמים שם את ה'אתנחתא' תחת המילה הפעם, כמו האפשרות השנייה. לדבריו, אין מדובר בחזרה בתשובה מלאה אלא רק בהסכמה על פרט מסוים שקשור דווקא למכת הברד, לגביו ורק לגביו, מודה פרעה כי הקב"ה נהג בצדקות ואילו הוא ועמו לא הכירו לו טובה אלא חטאו.

מהו הפרט לגביו הודה פרעה בחטאו?

החזקוני (וכן בדעת זקנים מבעלי התוספות) הסביר: "בכל המכות לא אמר פרעה ד' הצדיק אלא במכת ברד בלבד. ולמה נאמר? אלא

אדם שהוא רוצה להלחם עם חבירו ולרצחו פתאום הוא בא עליו והורגו (בליל להזהירו), והוא (הקב"ה) אמר לפרעה "שלח העז את מקנך..." (שם יט). לדבריו, אין מדובר כאן בחזרה בתשובה אמיתית, שתחילתה הכרה בחטא, אלא בהודאה על שהקב"ה נהג

בפרעה ובמצרים בהגינות בפרט מסוים, שהרי הזהירים לפני המכה והם התעלמו מכך. אין בפסוק זה הכרה ברשעות המצרים כלפי עם ישראל לכל אורך התהליך של השעבוד.

אבן עזרא גם הוא מיעט בערכם של דברי פרעה ופירש: "אמר חטאתי, מרוב פחדו שיכחד בדבר, כאשר אמר לו". לדבריו פרעה חזר בתשובה אבל רק מיראה ופחד ולא מתוך התבוננות פנימית וחשבון נפש.

אומנם הרמב"ן (וכן בבכור שור) דן את פרעה לכף זכות ופירש: "ביאורו הפעם אודה לד' כי חטאתי לו והוא הצדיק ואני ועמי הרשעים, שמרדנו בדברו מאז ועד עתה".

מחלוקת זו באה לידי ביטוי גם בפרשנות לפסוק מפתיע בספר ישעיהו. ישעיהו, שניבא בחזון אחרית הימים על ירושלים כמרכז האמונה לכלל האנושות, הוסיף על כך במשא מצרים. ואלו דבריו: "אֲשֶׁר כָּרְכוּ יִקְנֶךָ צְבָאוֹת לְאֵמֹר כְּרוּךְ עַמִּי מִצְרַיִם וּמִצְעָה יְדֵי אֲשֹׁר וְנִחַלְתִּי יִשְׂרָאֵל" (י"ט כה).

רש"י (בעקבות תרגום יונתן) פירש: "ברוך עמי - ישראל אשר בחרתי לי לעם בהיותם במצרים"

רד"ק ביאר לעומתו: "ברכו ה' צבאות ויאמר ברוך עמי מצרים ששבו להיות עמי".

לרש"י לא יתכן שהמצרים יחזרו בתשובה, לרד"ק, לעתיד לבא גם זה יקרה.

הבה נתפלל שכשם שזכינו לראות ביציאת מצרים בימי משה, ובקיבוץ גלויות בדורנו, נזכה לראותם גם את עמי ערב ובראשם המצרים, חוזרים בתשובה ומכירים גם הם בירושלים כבירת העם היהודי, ומכח כך גם כמרכז הרוחני של כל העולם המאמין באמונת הייחוד.

לע"נ חברי הנהלת 'ארץ חמדה'

לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב י' בתמוז תשע"ד	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל י' באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ מר משה וסרצוג ז"ל כ' בתשרי תשפ"א	לע"נ מר שמואל וגב' אסתר שמש ז"ל י"ז בסיוון / כ' באב
לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל חי באייר תשע"ו	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ מרים שטרן ע"ה נלב"ע ה' באב תשע"ט	לע"נ ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	לע"נ הרב אשר וסוזן וסרטיל ז"ל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
לע"נ מרת טובה גיטל בת שלמה זלמן גרינפלד ז"ל גיבורה, ניצולת שואה וצדיקה שהעמידה דור ישרים יבורך	לע"נ אברהם קליין ז"ל ד' באב / י"ח באייר	לע"נ נועה רבקה בת מלכה ברכה ומשה	לע"נ יחזקאל וחנה צדיק ע"ה י"א באייר תשע"ו / י"ט בתשרי תשפ"א	
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת היי"ד				

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

מה גובר: חוזים חתומים או דרך ההתנהלות בפועל?

'ארץ חמדה גזית' נוף איילון / אדר תשע"ה / תיק מס' 73081 החלטה 1

דיינים: הרב שנקולבסקי אליעזר, הרב בנימין גדעון, הרב רכניץ עדו

המקרה בקצרה: התובעת היא חברה קבלנית שבנתה את ביתו של הנתבע, התובעת תבעה את הנתבע, והוא תבע אותה בתביעה נגדית. בין הצדדים התגלעו מחלוקות רבות, ומונה מהנדס כמומחה מטעם בית הדין על מנת לחוות את דעתו. בין המחלוקות המשמעותיות בין הצדדים היתה השאלה מה מחייב את החברה הקבלנית – מפרט, חוזה, או הוראות הפיקוח? לטענת הנתבע התובעת היתה חייבת לעמוד בכתוב בחוזה ובמפרט, ואילו לטענת התובעת הוראות הפיקוח גברו על המפרט, וזאת על פי סעיף 7 לחוזה. החלטה זו של בית הדין עסקה בשאלה זו בלבד.

מומחה בית הדין כתב כי בדרך כלל יש לפעול על פי המפרט, אולם, במקרה זה חלק מהפריטים הכתובים במפרט אינם מקובלים ולכן לדעתו בנוגע לפריטים אלה יש להעדיף את הוראות הפיקוח. לטענת הנתבע מדובר בהחלטה שיפוטית שאינה בסמכות המהנדס.

פסק הדין בקצרה: לגבי פריטים בלתי סבירים המופיעים במפרט, התובעת פטורה מזיכוי, כיוון שמדובר בטעות סופר. לגבי פריטים סבירים המופיעים במפרט שלא בוצעו על פי הוראות הפיקוח, התובעת תזכה את הנתבע בשיעור שליש עלותם.

נימוקים בקצרה:

1. מערכת היחסים שבין הצדדים

בין הצדדים התקיימה מערכת יחסים בעייתית, משום שהפרויקט הוא בנה ביתך, שבו לכאורה ההסכמים הם בין הרוכשים לקבלן, וכך אכן נכתב בחוזה עליו חתם הנתבע. אולם, במקרה זה היזם היה האגודה השיתופית של הישוב (להלן הישוב) בו בוצעה הבנייה. בפועל, הישוב הוא שהתנהל מול הקבלן, והרוכשים היו צריכים להעביר בקשות לפיקוח דרך הישוב. היו רוכשים שקיבלו את הדרך הזו, אולם הנתבע לא נהג כך, ודרש את קיום החוזה כלשונו.

לסיכום, היה פער בין ההתנהלות בפועל, שבה התובעת עמדה מול היישוב והפיקוח מטעמו, לבין החוזים שנחתמו בהם ההתקשרות היתה בין הרוכש והתובעת באופן ישיר.

2. מה זכותו של רוכש בית שחתם על מפרט וחוזה מבלי לדעת את פרטיהם

הנתבע טען שחתם על חוזה ומפרט מבלי לדעת את הפרטים הכלולים בהם. בפסק דין 74017 נכתב באריכות כי אדם שחתם על שטר שלא הבין את תוכנו מתחייב על פי הכתוב בו (על פי שו"ע חו"מ מה, ג). משו"ת הרשב"א (המיוחסות, עז) עולה כי טעם הדין הוא שהחותם גומר בדעתו להתחייב על פי מה שכתב הסופר בשטר. לגבי שטר שנוסח על ידי צד לעסקה כתב בשו"ת מהרי"א ענזיל (מט) שהצד השני שחתם עליו אינו גומר בדעתו להתחייב בכל הכתוב בו אם לא קרא את תוכנו. במקרה זה, דווקא הנתבע רצה שהתובעת תעמוד במסמכים שהיא עצמה הביאה לו לחתימה והוא חתם עליהם. ואילו התובעת טענה שלא התכוונה להתחייב על פי הכתוב בחוזים, אלא להתחייב לבצע את מה שיקבע הפיקוח שמונה על ידי היישוב.

לכאורה על פי שורת הדין טענת התובעת הייתה צריכה להידחות, שהרי דברים שבלב אינם דברים (שו"ע חו"מ רז, ד). אולם, כנגד זה עמדו שני שיקולים: א. ממכתב הפיקוח שנשלח לתובעת לפני חתימת החוזה עולה כי הפיקוח פטר את התובעת מביצוע חלק מהפריטים שהתחייבה עליהם. ב. במפרט היו פריטים שמומחה בית הדין הגדיר אותם כטעות סופר, וחלקם היו גם לא בטיחותיים. והנתבע שהוא עצמו איש בנייה היה צריך להתריע על כך בפני הקבלן, העובדה שהוא לא עשה כך, מציבה סימן שאלה על כך שהוא הבין את החוזה כפשוטו.

לכן כפשרה הקרובה לדין החליט בית הדין כי הנתבע יזוכה בשליש מעלות הפריטים המופיעים במפרט ולא בוצעו על פי הוראות הפיקוח.

3. האם נפלה טעות סופר במפרט?

מהנדס בית הדין קבע כי ישנם במפרט פריטים שכלל לא נהוג לבצע ולכן לדעתו מדובר בטעות סופר. הנתבע התרעם על קביעת המומחה כיוון שלטענתו מדובר בסוגיה משפטית.

בפועל, בית הדין קיבל את חוות דעת המומחה כי ישנם במפרט פריטים בלתי סבירים, ולכן ברור שהתובעת לא התחייבה לבצעים.

לפיכך, בית הדין פטר את התובעת מזיכוי על אי ביצוע פריטים בלתי סבירים אלה.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ב)

Basel, Switzerland

באזל, שוויץ
כסלו תשנ"ב

ביצוע ניתוח באשכים של תינוק לעניין סירוס ופצוע דכה

שאלה

פנה אלי רופא וביקש ממני תשובה תוך שבועיים, מכיון שהמדובר בנייתוח. תינוק שנולד כשביצה אחת שלו בחלל הגוף. יש צורך לנתח זאת אצל התינוק, מפני שאם מחכים, יש חשש לניווך הביצה (האשך) ואפילו לסכנת סרטן (קרדינומה). החסרון הוא שצינור הזרע דק, והסכנה לפגוע בו גדולה. ברור הוא שהוא יקח את המנתח הטוב והזהיר ביותר שיוכל למצוא לביצוע הניתוח. הרופא היחודי יהיה נוכח במקום. חלקי השאלה הם כדלקמן:

- אם בכל זאת ייקרע צינור הזרע - האם יש להודיע להורים? היתרון בהודעה להורים הוא האמת. החסרון הוא שהם יחיו באי-ודאות עד לניתוח שאפשר לעשותו רק בבגרות (בגיל שש-עשרה). (הרב זילברשטיין העלה להלכה בשיעור שמוטב לא לספר עד הבגרות, ובינתיים לרשום זאת בניירות, כדי שהרופא המטפל ידע על כך).
 - (וזאת השאלה העיקרית) באילו מקרים מותר לנתק את צינור הזרע ולהוציא את הביצה בכלל?
 - אם נראים סימני סרטן - דבר נדיר בגיל זה - אז יש פיקוח נפש.
 - אם הביצה מנוונת - אין חשש פיקוח נפש - יכולים להיות נזקים מאוחרים.
 - אם צינור הזרע קרוע בצורה שאין לתקנו, יש חשש שהביצה המנותקת תיצור נוגדנים נגד הזרע של הגוף, ואז הביצה השניה תהיה עקרה.
- באם תוסר ביצה אחת - השניה תהיה על פי רוב פוריה יותר. מצד שני, מה הדין של הוולד לגבי "פצוע דכה וכרות שפכה"? אי הוצאת האשך מסוכנת מבחינה בריאותית. מצד שני - אם הילד לא יוכל להתחתן, הרי איכות החיים גבוהה יותר ללא הניתוח. רוב השאלה הוא עניין תיאורטי, אבל מכיוון שהועלתה - אשמח לשמוע חוות דעתכם בנידון.

תשובה

מותר לנתח תינוק שנולד עם אשך אחד בתוך הגוף¹. אם במהלך הניתוח מתברר, שאי-אפשר להורידה למאשכה (-שק האשכים) (האשך השני הנמצא במאשכה תקין) מותר לכרות את האשך שנמצא מחוץ למאשכה, ואין בזה משום איסור סירוס² ואין לילד דין פצוע דכה³. ואם האשך מנוון, מותר להסירו מן הגוף⁴.

¹ לפי הידוע לנו לאחר בירור עם הרופאים מומחים בארץ, ד"ר בירנבאום - סגן מנהל בביה"ח "שערי צדק", ורופא משפחה מומחה, ד"ר גרפשטיין - מרצה בבי"ס האוניברסיטאי לרפואה הדסה עין כרם - אין בנייתוח זה סכנה לפגיעה בצינור-הזרע, ואחוז הנפגעים מניתוח כזה הוא אפסי. כמו-כן אין דחפיות מרובה בעשיית הניתוח, ואפשר לדחותו עד לגיל שנתיים.

² מכיוון שהאשך אינו נמצא במקומו הטבעי, ואין לו שום תפקיד, הרי הוא כבשר בעלמא, ולכן אין זה נקרא סריס אדם אלא סריס חמה - הגרש"ז אויערבך, מובא בספר "נשמת אברהם" (חלק אבן העזר סי' ה ס"ק ה), הלכות חולים, רופאים ורפואה לד"ר אברהם סופר, הוצ' וגשל, ירושלים. ועיין עוד ב"אגרות משה" (אבן העזר ח"א סי' יב) (גם הוא מובא בספר "נשמת אברהם", באותו הסעיף).

³ גם לגבי דין פצוע דכה כתב בשו"ת אג"מ הנ"ל שאין איסור, עיין שם.

⁴ הטעם הוא כדלעיל בהערה 2. אך ככל הידוע לנו מהתייעצות עם הרופאים הנ"ל אין האשך מתנוון כתוצאה מהיות צינור-הזרע קרוע, אלא כתוצאה מפגיעה בכלי-הדם המגיעים אל האשך.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרדיך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
דוד בן אורה שוקרי

ניר רפאל בן רחל ברכה
ישראל עמיחי בן לאה
רבקה רינה בת גרונה נתנה
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
משה בן שרה הכהן
מאירה בת אסתר